

Περιβαλλοντικές Προτεραιότητες για τη Λεμεσό

Λουκάς Ψυλλάκης, Περιβαλλοντολόγος BSc, MSc, AMIEnvSc, CES

Το μέγεθος της Λεμεσού και ο γρήγορος ρυθμός ανάπτυξης της, η τεράστια εισροή τουριστών κάθε καλοκαίρι και η πίεση που δέχονται, από τουρίστες και ντόπιους, το περιβάλλον, το δίκτυο μεταφορών και τα συστήματα διαχείρισης σκυβάλων και αποβλήτων είναι γνωστά στους περισσότερους από εμάς που ζούμε σ' αυτή την πόλη. Δυστυχώς τα περιβαλλοντολογικά προβλήματα που προέρχονται από τα πιο πάνω γίνονται όλο και πιο σοβαρά και ο αντίκτυπος τους στη ποιότητα ζωής στην πόλη μας γίνεται όλο και πιο εμφανής.

Είναι πολλά τα θέματα και οι προτεραιότητες που πρέπει να τεθούν.

Μια από τις πιο βασικές προτεραιότητες μάλλον πρέπει να είναι η διαχείριση σκυβάλων. Οι περισσότεροι στην Κύπρο γνωρίζουν για το μισό τόνο σκουπιδιών που ο καθένας από εμάς παράγει κάθε χρόνο. Πολλοί είναι αυτοί που ξέρουν τι σημαίνει ανακύκλωση αλλά μάλλον λίγοι είναι εκείνοι που συμμετείχαν σ' οποιοδήποτε μέρος της διαδικασίας, παρ'όλες τις ακούραστες προσπάθειες των τοπικών αρχών και του Συνδέσμου Ανακυκλωτών. Είπα «μέρος της διαδικασίας» επειδή αυτό που δεν ξέρει το κοινό είναι ότι η ανακύκλωση δεν σημαίνει απλώς να ρίχνουμε γυαλιά ή αλουμίνιο σ' ένα ειδικό κουτί. Επίσης πολύ λίγη ανακύκλωση γίνεται στην Κύπρο επειδή το νησί δέν έχει την συγκεκριμένη υποδομή και τα περισσότερα συλλεγμένα υλικά πρέπει να εξάγονται για ανακύκλωση- πράγμα που συνεπάγεται συχνά οικονομική ζημιά. Σε σύγκριση, το Λέστερ στο Ηνωμένο Βασίλειο, μια πόλη με μόνο 2.5 φορές τον πληθυσμό της Λεμεσού, έχει 100 κέντρα ανακύκλωσης και ανακυκλώνει 350 τόνους ασφάλι κάθε χρόνο. Παρ'όλα αυτά, και το Λέστερ έχει πολλή δουλειά να κάνει ώσπου να φθάσει τα επίπεδα και τους στόχους των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις Άχρηστες Συσκευασίες. Μπορούμε να καταλάβουμε έτσι πόση δουλειά χρειάζεται να κάνει η Λεμεσός ώσπου να φθάσει σε παρόμοια επίπεδα.

Οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες για τις Άχρηστες Συσκευασίες θα κάνουν τα πράγματα πιο περίπλοκα και αυτό μάλλον σημαίνει ότι οι τοπικές αρχές θα πρέπει να ξεκινήσουν την καύση μερικών σκυβάλων (παράγοντας ενέργεια

στη διαδικασία) για να μπορέσουν να φθάσουν κάποια επίπεδα ανακύκλωσης / ανάκτησης. Το έργο αυτό οι αρχές θα πρέπει να το χειριστούν με κάποια διπλωματία και διακριτικότητα γιατί το κοινό συχνά εναντιώνεται στην καύση σκυβάλων παρ'όλα τα αποδεδειγμένα πλεονεκτήματα της προς το περιβάλλον (έχει και αρκετά μειονεκτήματα, πρέπει να προσθέσω).

Διάφορα σκουπίδια πεταγμένα κοντά στο νέο λιμάνι

Κάτω: Οι πράσινες λίμνες στο Βατί

Πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη τις Οδηγίες για τους Χώρους Υγειονομικής Ταφής (χωματερές), τις Οδηγίες Καύσης Σκυβάλων και μερικές άλλες Οδηγίες. Σχετικά ζητήματα είναι και εκείνα της διαχείρισης αποβλήτων και η ορθή χρήση των επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων (όσο ξέρω, σήμερα, το νερό που παράγεται από τα υγρά αυτά παραμένει αχρησιμοποίητο), η ασφαλής χρήση ή υγειονομική ταφή της λάσπης που παραμένει μετά την επεξεργασία των λυμάτων και η ανάγκη για κάποια πρωτοβάθμια επεξεργασία από τις βιομηχανίες των δικών τους αποβλήτων πριν την έκκριση τους στο αποχετευτικό σύστημα.

Άνω: Ακατέργαστα βιομηχανικά λύματα καταλήγουν στην θάλασσα στο Καρνάγιο.

Κάτω: Το αποτέλεσμα

Κάτι άλλο που χρειάζεται κάποια σκέψη είναι η όψη του τοπίου και του οικοδομημένο περιβάλλον (το ζήτημα είναι πως να «παντρέψουμε» τα δύο με αρμονία). Μια πόλη πρέπει να είναι και όμορφη αλλά και πρακτική και φιλόξενη – πρέπει να είμαστε σίγουροι πως η αισθητική της όψη και η φυσική της ομορφιά (δέντρα, η θάλασσα, η θέα των βουνών) δένουν και δεν ενοχλούνται από την άλλη, τη τσιμεντένια πραγματικότητα της πόλης, δηλ. οδικά δίκτυα, ιδιωτικά και δημόσια κτίρια, καταστήματα και άλλες ανθρώπινες κατασκευές και τους ίδιους τους ανθρώπους.

Η Λεμεσός, δυστυχώς, αναπτύχθηκε πάρα πολύ γρήγορα χωρίς κάποιο σχέδιο. Άλλες πόλεις μεγαλώνουν πιο αργά, κυρίως γύρω από το κέντρο τους. Παρ'όλα αυτά, η συντήρηση του ιστορικού κέντρου της Λεμεσού, η προστασία των μνημείων της και ο προσεκτικός μελλοντικός προσχεδιασμός, βασισμένος στο να προωθεί κτίρια «φιλικά προς το περιβάλλον» θα βοηθούσαν στη διατήρηση του χαρακτήρα της πόλης μας και τον εξωραϊσμό της.

Άλλα ζητήματα που πρέπει να λάβουμε υπόψη είναι αυτά της διαχείρισης των οδικών μεταφορών και της κυκλοφορίας. Η ρύπανση της ατμόσφαιρας μέσα στη πόλη είναι μάλλον το αποτέλεσμα της αυξανόμενης κίνησης. Επίσης πρέπει να δούμε το ζήτημα του Δημοτικού Ζωολογικού Κήπου (υποτίθεται ότι υπάρχει στην Κύπρο νομοθεσία για ζωολογικούς κήπους, βασισμένη στις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου για Ζωολογικούς Κήπους και Ενωδρεία). Γενικά, υπάρχει πλούτος Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για όλα τα πιο πάνω θέματα παρ'όλο που δεν δεσμεύει πάντοτε νομικά. Υπάρχει επίσης το θέμα της σωστής περιβαλλοντικής άσκησης και εφαρμογής από τον ίδιο το Δήμο. Πολλά Τοπικά Συμβούλια στην Ευρώπη έφθασαν στο σημείο να διενεργούν περιβαλλοντικούς ελέγχους πάνω στις δικές τους διαδικασίες και δραστηριότητες με σκοπό, μερικές φορές, να πάρουν τη διαπίστωση ISO14001.

Τέλος υπάρχουν ακόμη τα συναφή θέματα της συμμετοχής και της ενημέρωσης του κοινού. Το πρώτο προσφέρει μια πλατφόρμα και το αίσθημα στο κοινό ότι ανήκει και συμμετέχει σε μια μεγάλη προσπάθεια, με αποτέλεσμα συχνά μια πολύ χρήσιμη ανταπόκριση, ακόμη και νέες ιδέες. Το δεύτερο είναι αναγκαίο για την ομαλή λειτουργία όλων των πιο πάνω θεμάτων. Η ανακύκλωση οικιακών αποβλήτων, για παράδειγμα, απαιτεί τη συμμετοχή του κοινού σε μεγάλο βαθμό και γι'αυτό το κοινό θα πρέπει να είναι ενημερωμένο. Μορφώνοντας τα παιδιά για το περιβάλλον θα τα κάνει να το σέβονται όταν μεγαλώσουν.

Όλα τα θέματα αυτά πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά προτού εφαρμοστεί οποιοδήποτε Σχέδιο Δράσης για το περιβάλλον. Δεν μπορούμε όμως να μην λάβουμε υπόψη, καθώς συζητούμε σχέδια περιβαλλοντικής διαχείρισης ή δράσης για τοπικές αρχές, κάτι που λέγεται «Local Agenda 21». Η LA 21, όπως είναι η συνήθης συντομογραφία της λέξης, δεν είναι τόσο μια πολιτική ή ένα έγγραφο, όσο μια ιδέα. Με απλά λόγια μπορούμε να πούμε ότι είναι αυτό που αναφέρεται στο Κεφάλαιο 28 της Agenda 21 των Ηνωμένων Εθνών (που είναι, μια σειρά των περιοχών προτεραιότητας και των πολιτικών που αποφασίστηκαν το 1992 στο Παγκόσμιο Συνέδριο για το Περιβάλλον στο Ρίο)

ως η εφαρμογή της Agenda 21 ή A 21 (σύντομα) από τοπικές αρχές. Δυστυχώς, ενώ η A21 περιγράφει με λεπτομέρεια όλες τις ιδέες και εισηγήσεις της, οι απαιτήσεις του Κεφαλαίου 28 για την LA 21 είναι κάπως ασαφείς και αφήνουν περιθώρια για ερμηνεία, ειδικά επειδή καμιά τοπική αρχή δεν θα μπορέσει ποτέ να καταρτίσει Σχέδιο Δράσης που να περιέχει όλα όσα αναφέρονται στην A 21.

Έτσι οι τοπικές αρχές θα πρέπει να καθορίσουν τις δικές του περιοχές προτεραιότητας βασισμένες στην A 21 αλλά και σύμφωνες με τις δικές του ανάγκες και προβλήματα, όπως και αυτά των δικών τους πολιτών και ομάδων ενδιαφέροντος. Μπορούμε να δούμε πολλά καλά παραδείγματα LA 21 και μερικές φορές είναι ενσωματωμένα σε τοπικά Σχέδια Δράσης ή Κοινοτικά Σχέδια.

Η πόλη του Λέστερ στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι και πάλι ένα καλό παράδειγμα. Το 1990 το Λέστερ έγινε η πρώτη περιβαλλοντική Πόλη της χώρας. Επίσης αναγνωρίζεται και ως Ευρωπαϊκή Αειφορική Πόλη (Sustainable City). Το Δημοτικό Συμβούλιο του Λέστερ ενσωμάτωσε την LA 21 στο Σχέδιο Κοινότητας, που είναι ένα είδος σχεδίου δράσης με γενικό στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, και που περιγράφει συγκεκριμένους και συχνά πολύ μετρήσιμους στόχους για περιβαλλοντική βελτίωση και αναβάθμιση, όπως τη μείωση αυτοκινήτων στο κέντρο της πόλης ακολουθώντας πάντα τις οδηγίες για την ποιότητα του αέρα. Επίσης στόχος του είναι να αυξάνει την ανακύκλωση και να προάγει την κατανόηση του κοινού του Λέστερ για το περιβάλλον και για την κουλτούρα.

Είναι βασικό οι στόχοι να είναι ξεκάθαροι. Δεν πρέπει ποτέ να είναι απροσδιόριστοι ή αφηρημένοι. Το Δημοτικό Συμβούλιο του Λέστερ επίσης καθόρισε ορισμένους συγκεκριμένους δείκτες που θα του επιτρέπουν να διαπιστώνει αν οι στόχοι επιτυγχάνονται ή όχι.

Ακόμα μια Βρετανική πρωτοπόρος πόλη είναι η Οξφόρδη. Το Δημοτικό Συμβούλιο της Οξφόρδης είναι ένα από τα πρώτα που εφαρμόζουν τη Local Agenda 21. Οι υποχρεώσεις του Συμβουλίου εκτίθενται σ'ένα σχέδιο δράσης με 6 βασικούς τομείς δράσης και είναι, με απλά λόγια, οι πιο κάτω:

1. Να διαχειρίζεται και βελτιώνει τις περιβαλλοντικές δραστηριότητες της ίδιας της τοπικής αρχής.
2. Να ενσωματώνει στόχους για αειφόρο ανάπτυξη στις πολιτικές και τις δραστηριότητες της τοπικής αρχής.
3. Να προωθεί την ενημέρωση, γνώση και επιμόρφωση.
4. Να συμβουλευέται άτομα από το ευρύ κοινό και να τους εμπλέκει στο σχέδιο.
5. Να συνεταιρίζεται με τοπικές ομάδες.
6. Να καταμετρά και επιβλέπει και να πληροφορεί για την πρόοδο.

Ο πρώτος τομέας μπορεί, από τεχνικής άποψης, να είναι και ο πιο περίπλοκος. Θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να στοχεύει και στη βελτίωση της ικανοποιητικής χρήσης ενέργειας και νερού, την ελάττωση της χρήσης και σπατάλης χαρτιού από το ίδιο το Δημοτικό Συμβούλιο και την εξεύρεση τρόπων για μείωση της μόλυνσης μέσα στην πόλη.

Τρεις από τους πιο πάνω τομείς δράσης βασίζονται στην εμπλοκή και βοήθεια από το ευρύ κοινό και ενδιαφερόμενα μέρη. Στην Κύπρο αφήνουμε πολλή από τη δραστηριότητα της ενημέρωσης στα χέρια των Μ.Κ.Ο. και των επαγγελματικών οργανισμών και πολύ λίγα γίνονται από τις αρχές. Το Δημοτικό Συμβούλιο της Οξφόρδης συνεργάζεται με τοπικές ομάδες και επιχειρήσεις για να προωθή την ενημέρωση, να δημοσιεύει τις δραστηριότητες του και να εξασφαλίζει πολύτιμες εισηγήσεις από ενδιαφερόμενα μέλη του κοινού. Οργανώνει επίσης τα δικά του δρώμενα, όπως είναι η εβδομάδα περιβάλλοντος κάθε χρόνο.

Βέβαια η Οξφόρδη είναι ένα καλό μοντέλο για να βασίσουμε πάνω της τις δικές μας δραστηριότητες αλλά δεν θα ήταν πολύ ρεαλιστικό να πιστέψουμε ότι μπορούμε να τη μιμηθούμε στο σύντομο μέλλον. Ενώ εμείς στη Λεμεσό περιμένουμε με αγωνία την πρώτη μελέτη για την ατμοσφαιρική μόλυνση στην πόλη μας, το Δημοτικό Συμβούλιο της Οξφόρδης δημοσιεύει στο διαδύκτιο κάθε μερικές ώρες πληροφορίες για τα επίπεδα ατμοσφαιρικής μόλυνσης από θείο και νιτρικά οξείδια, μονοξείδιο του άνθρακος και ατμοσφαιρικό όζον. Κάθε φορά που έλεγξα την ιστοσελίδα οι πληροφορίες αυτές που προσφέρονται ήταν της τελευταίας ώρας.

Πόλεις όπως το Λέστερ, η Οξφόρδη, το Άαρχους στη Δανία, το Μπρνό στη Τσεχία, η Κάλβια στη Μαγιόρκα, το Ταμπέρε στη Φιλανδία, το Βέλς στην Αυστρία και πολλές άλλες έχουν ήδη προχωρήσει με δικά τους σχέδια βασισμένα στην LA 21 και τα σχέδια αυτά μπορεί να χρησιμοποιηθούν σαν εξαιρετικά παραδείγματα του πως πρέπει να προχωρήσει και η Λεμεσός.

Βεβαίως, η κάθε πόλη έχει τα δικά της ξεχωριστά χαρακτηριστικά και η περιβαλλοντική διαχείριση και βελτίωση της Λεμεσού, όπως και αυτή όλων των άλλων πιο πάνω πόλεων, θα απαιτήσει μακροχρόνια και συνεχή δέσμευση αν είναι να έχουμε μια πόλη με περιβαλλοντικές ιδιότητες που θα μας κάνουν πραγματικά περήφανους.

Βιβλιογραφία:

Carl Bro Environment/ NV Consultants, Recycling of Municipal Solid Waste in the Main Urban and Tourist Centres of Cyprus, September 1994

Environmental Management Consultants, Recycling in Cyprus, May 2000

Environmental Management Consultants, Mediterranean Urban Waste Management Project- Report on the Municipality of Limassol, June 2001

European Packaging Waste Directive
europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31994L0062&model=guichett

European Association of Zoos and Aquariums
www.eaza.net

United Nations Division for Sustainable Development- Local Agenda 21
www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/agenda21chapter28.htm

Leicester- Britain's first Environment City
www.environmentcity.org.uk/

Leicester City Council Community Plan- Environment
www.leicester.gov.uk/departments/page.asp?pgid=978

Oxford City Council Action Plan:
www.visitoxford.org/oxford/environment.nsf/pages/Actionplan.html

Oxford City Council Airwatch:
www.aeat.com/netcen/aqarchive/oxford/

Norwich 21- EU site on the lessons learnt from Norwich City's LA 21
europa.eu.int/comm/urban/casestudies/c165_en.htm

The International Council for Local Environmental Initiatives
www.iclei.org/

Sustainable Cities Campaign Interactive
www.sustainable-cities.org/home.html

Database on Good Practice in Urban Management and Sustainability- Case Studies
europa.eu.int/comm/urban/html/overview_cases_en.htm

Παιδιά παίζουν πάνω σε σκουπίδια (Βασιλέως Παύλου)

Ταμπέλες (Φραγκλίνου Ροσβελτ)

Εγκαταλειμμένο ψυγείο και άλλα σκουπίδια (περιοχή νέου λιμανιού)

Εγκαταλειμμένα αυτοκίνητα (Αής Αντώνης)

Όλες οι φωτογραφίες ελήφθησαν από μένα στις 16 Ιουλίου 2003.